

Ruotsin vallan aika

Kristinuskon tulo Suomeen

Suomalaiset asuivat kahden ison valtakunnan välissä. Suomen naapureita olivat ruotsalaiset ja venäläiset. Ruotsi oli katolinen maa ja Venäjä ortodoksinen maa. Katolinen ja ortodoksinen

uskonto kilpailivat keskenään.

Ruotsalaiset halusivat tuoda kristinuskon Suomeen ja valloittaa samalla lisää maata. Siksi he hyökkäsivät Suomeen 1100-luvulla. Hyökkäyksiä sanotaan ristiretkiksi. Ensimmäisen ristiretken Suomeen teki todennäköisesti Piispa Henrik vuonna 1155. Ruotsi teki ristiretkiä Suomeen vuosina 1100–1300.

Ruotsalaiset rakensivat Turun linnan 1150-luvun lopulla. Suomea hallittiin Turun linnasta. Lopulta ruotsalaiset valtasivat suuren osan Suomea. Ruotsi sopi rajoista Venäjän kanssa

Pähkinäsaaren rauhassa vuonna 1323. Suomalaisista tuli kristittyjä ja kirkko hallitsi ihmisten elämää. Monilla ihmisillä oli kuitenkin vielä pitkään pakanallisia tapoja.

Suomi Ruotsin sodissa

Ruotsin kuningas oli myös Suomen hallitsija. Ruotsi soti jatkuvasti Venäjän kanssa ja Suomen rajat muuttuivat monta kertaa. Sotien vuoksi ruotsalaiset rakensivat Suomeen kiviinnoja. He

rakensivat linnan Viipuriin, Turkuun, Hämeenlinnaan ja Savonlinnaan. Suomalaiset joutuivat mukaan Ruotsin armeijaan. Tällä tavalla Suomi osallistui Ruotsin kanssa moneen sotaan Venäjää, Puolaa ja Saksaa vastaan.

Tavalliset suomalaiset maksoivat paljon veroa Ruotsin kuninkaalle ja kirkolle. Aatelisto omisti paljon maata. Tavallinen kansa oli vihainen verojen, sotien ja aateliston vuoksi. Vuonna 1595 Pohjanmaalla syttyi nuijasota, kun talonpojat kapinoivat kuningasta ja varsinkin aatelistoa vastaan. Välillä venäläiset onnistuivat valloittamaan Suomen. Esim. Suuren Pohjan sodan jälkeen venäläiset hallitsivat Suomea 1700-luvun alussa. Suomessa oli silloin isoviha ja elämä oli vaikeaa. Isoviha päättyi Uudenkaupungin rauhaan vuonna 1721 ja Suomesta tuli uudelleen osa Ruotsia.

Talouselämä ja elinkeinot

1300- ja 1400-luvuilla perustettiin ensimmäiset kaupungit. Ne olivat Turku, Viipuri, Ulvila, Porvoo, Rauma ja Naantali. Turusta tuli Suomen pääkaupunki, koska Turussa oli hyvä satama ja sieltä pääsi laivalla Ruotsin pääkaupunkiin Tukholmaan.

1400-luvun alussa alettiin tehdä rahaa hopeasta. Se helpotti kaupankäyntiä. Ensin rahat olivat kolikoita ja ne tehtiin hopeasta ja kuparista. Setelit otettiin käyttöön 1700-luvulla. Omaa rahaa Suomella ei vielä ollut.

Peltoviljely yleistyi Suomessa pikku hiljaa. Keskiajalla maatalous oli peruselinkeino. Ihmiset myös kalastivat ja metsästivät. Kaloja ja turkiksia vietiin ulkomaille. 1600-luvulta lähtien Suomesta vietiin ulkomaille paljon tervaa. Pohjanmaalla rakennettiin laivoja.

Arkielämä Suomessa

Ruotsi oli Suomen virallinen kieli. Jos ei osannut ruotsia, oli vaikea hoitaa asioita. Ihmiset oli jaettu neljään ryhmään. Ryhmiä

kutsuttiin säädyiksi. Säädyt olivat talonpojat, porvarit, papit ja aateliset. Aateliset puhuivat ruotsia ja tavallinen kansa suomea.

Talonpojat viljelivät maata ja hoitivat karjaa. He asuivat maaseudulla. Kaupungeissa asui porvareita eli käsityöläisiä ja kauppiaita. Papit saarnasivat kirkossa ja opettivat ihmisiä. Aateliset olivat sotapäälliköitä ja he autoivat kuningasta hallitsemaan maata. Papit opettivat suomalaisia lapsia ja aikuisia lukemaan. Papit kuulustelivat, miten hyvin ihmiset olivat oppineet lukemaan uskonnollisia tekstejä.

Koululaitos oli aluksi kirkon hallinnassa. Aluksi vain rikkaiden lapset kävivät kouluja. Ensin kouluissa kävivät vain pojat ja tyttöjä opetettiin kotona. Koulut olivat ruotsinkielisiä. Ensimmäinen yliopisto perustettiin Turkuun vuonna 1640. Sen nimi oli Turun akatemia. Monet opiskelivat myös Ruotsissa ja Keski-Euroopassa.

Suomalaiset söivät paljon leipää ja puuroa. Ensimmäiset juurekset olivat nauris ja lanttu. Peruna tuli Suomeen vasta 1700-luvulla. Ruokaa ei aina riittänyt kaikille, jos sää oli huono. Silloin tuli nälänhätä. Suurin nälänhätä oli 1600-luvun lopussa. Silloin kuoli paljon ihmisiä. Ihmisiä kuoli myös siksi, että puhtaudesta ei huolehdittu niin hyvin kuin nykyään. Sen takia oli paljon tauteja.

Lapsikuolleisuus oli korkea, mutta silti Suomen väkiluku kasvoi. Kun Suomi siirtyi Ruotsilta Venäjälle, Suomessa asui jo yli miljoona ihmistä.

Kustaa Vaasa

Vuonna 1523 Ruotsin kuninkaaksi tuli Kustaa Vaasa. Hän lisäsi kuninkaan valtaa ja otti valtaa pois kirkolta. Ruotsi kävi paljon sotia ja siksi valtio tarvitsi rahaa. Kustaa Vaasa otti kirkolta omaisuuden pois ja lisäsi veroja. Kustaa Vaasa teki Ruotsista suurvallan.

Kustaa Vaasan aikana Suomen kirkkoissa alettiin saarnata suomen kielellä. Sitä ennen papit olivat puhuneet latinaa. Vasta silloin suomalaiset ymmärsivät, mitä papit puhuivat. Kustaa Vaasan aikana Ruotsissa ja Suomessa oli uskonpuhdistus. Silloin ihmiset kääntyivät katolisista kristityistä luterilaisiksi kristityiksi.

Mikael Agricola

Mikael Agricola oli Suomen piispa Kustaa Vaasan aikana. Agricola kirjoitti ensimmäisen suomenkielisen aapisen vuonna 1543. Sen nimi oli ABC-kirja. Agricola loi perustan Suomen kielelle. Hän halusi, että suomalaiset voisivat lukea Raamattua omalla kielellään. Siksi hän käänsi Uuden Testamentin suomen kielelle vuonna 1548. Koko raamattu käännettiin suomeksi 1600-luvulla.

Tehtävä

Etsi tekstistä vastaus kysymyksiin.

1. Miksi ruotsalaiset hyökkäsivät Suomeen?
2. Mitkä linnat ruotsalaiset *rakensivat*?
3. Mikä oli isoviha?
4. Mitkä olivat Suomen ensimmäiset kaupungit?
5. Mitä olivat säädyt?
6. Mitä haittaa oli, jos ei osannut ruotsin kieltä?
7. Miksi Mikael Agricola on tärkeä suomalaisille?
8. Mitä tarkoittaa uskonpuhdistus?